

საქართველოს ენერგეტიკისა და წყალმომარაგების
მარეგულირებელი ეროვნული კომისია

წახალისებითი
რეგულირება

გოჩა შონია
ტარიფებისა და ფასწარმოქმნის
დეპარტამენტი
2010 წ. მაისი

სატარიფო რეგულირების ძირითადი პრინციპები

- “ელექტროენერგეტიკისა და ბუნებრივი გაზის შესახებ” საქართველოს კანონის საფუძველზე ელექტროენერგეტიკის, ბუნებრივი გაზისა და წყალმომარაგების სექტორებში ტარიფები განისაზღვრება კომისიის მიერ დამტკიცებული მეთოდოლოგიის შესაბამისად;
- ელექტროენერგეტიკის სექტორში მოქმედი მეთოდოლოგია კომისიის მიერ დამტკიცდა 1998 წელს;
- ბუნებრივი გაზის სექტორში მოქმედი მეთოდოლოგია კომისიის მიერ დამტკიცდა 1999 წელს;
- წყალმომარაგების სექტორში მოქმედი მეთოდოლოგია კომისიის მიერ დამტკიცდა 2008 წელს.

სატარიფო რეგულირების ძირითადი პრინციპები

- სამივე სექტორში ტარიფების დადგენის მეთოდოლოგიური საფუძველია სრული ღირებულების (RoR) პრინციპი;
- მეთოდოლოგია შესაძლებლობას აძლევს საწარმოს დაფაროს ეკონომიკურად გამართლებული გაწეული დანახარჯები;
- ხელს უწყობს საწარმოს ფინანსური შედეგების ზრდას;
- იცავს მომხმარებელს მონოპოლიური ფასებისაგან, განსაკუთრებით სექტორის ისეთ სფეროებში სადაც არ არსებობს კონკურენტული ბაზარი;
- ასახავს სხვადასხვა კატეგორიის მომხმარებელთა მომსახურებზე განსხვავებულ ღირებულებას.

წახალისებითი სატარიფო რეგულირება

ვინ არიან სატარიფო რეგულირების მონაწილეები?

- კომისია, რომელიც პასუხისმგებელია სამართლიანი, გამჭვირვალე და ეფექტიანი ტარიფების დადგენაზე;
- რეგულირებადი საწარმოები, რომლებსაც სურთ მაქსიმალური მოგების მიღება;
- მომხმარებლები, რომელთაც სურთ რომ ტარიფები იყოს რაც შეიძლება დაბალი.

როგორ უნდა მოხდეს ამ ინტერესების
გათვალისწინება, ისე რომ ყველა მხარე იყოს
კმაყოფილი?

წახალისებითი სატარიფო რეგულირება

ამ საკითხის გადაწყვეტა შესაძლებელია

წახალისებითი სატარიფო რეგულირებით, რომელზეც
კომისიაში ამჟამად მიმდინარეობს მუშაობა

წახალისებითი სატარიფო რეგულირება ნიშნავს:

- ტარიფების დადგენისას, რეგულირებად საწარმოებს მიეცეთ ნაწილობრივი თავისუფლება;
- ზღვრული ფასები ნიშნავს რომ, კონტროლდება შემოსავლების ზედა ჭერი;
- სტიმულირება კარგად შესრულებული ეკონომიკური საქმიანობისათვის ან პირიქით;
- ზღვრული ფასი(წახალისებითი რეგულირება)
უზრუნველყოფს საოპერაციო დანახარჯების შემცირებას და შესაბამისად მოგების ზრდას, რაც არის ძლიერი ეკონომიკური სტიმული.

წახალისებითი სატარიფო რეგულირება

რეგულირება ზღვრული ფასების მეთოდით

- დანახარჯები ძირითადად კონტროლდება კომპანიების მიერ;
- კომპანიებს ტარიფის ზედა ზღვრის პირობებში ეძლევათ საშუალება თვითონ დაადგინონ ტარიფი;
- ტარიფმა უნდა უზრუნველყოს რეგულირებადი საწარმოს ფინანსური სიცოცხლისუნარიანობა;
- ყველა დასაბუთებული ხარჯი უნდა იქნას ანაზღაურებული;
- სატარიფო რეგულირება უნდა იყოს გამჭვირვალე.

რეგულირება ზღვრული ფასების მეთოდით

რეგულირების პერიოდი

- ტარიფები დგინდება რეგულირების პერიოდებზე;
- ტარიფის რეგულირების პერიოდის ხანგრძლივობას განსაზღვრავს კომისია;
- ტარიფის რეგულირების პერიოდი შესაძლებელია დადგინდეს ინდივიდუალურად კონკრეტული საწარმოსთვის;
- რეგულირებად პერიოდზე საბაზისო ტარიფი დგინდება სრული ღირებულების (ROR) პრინციპით;
- რეგულირების პერიოდზე ტარიფების გაანგარიშებისას კომისია ხელმძღვანელობს ელექტროენერგიის(სიმძლავრის) საპროგნოზო ბალანსებით.

შემოსავალზე მოთხოვნილების **RR** გაანგარიშება

შემოსავალზე მოთხოვნილება **RR** შედგება
შემდეგი კომპონენტებისგან:

- საოპერაციო დანახარჯები;
- ამორტიზაცია;
- გადასახადები;
- მოგება.

შემოსავალზე მოთხოვნების გაანგარიშება

საოპერაციო დანახარჯები

- ექსპლუატაცია და მომსახურება(O&M) მათ შორის
 - კაპიტალური და მიმდინარე რემონტი;
 - გარეშე ორგანიზაციების მომსახურება;
 - საწვავის ხარჯები;
 - ქსელის ნორმატიული დანაკარგები;
 - ელექტროენერგიის შესყიდვის ხარჯები;
 - გარეშე ორგანიზაციების მომსახურება;
 - მანქანა-დანადგარების შენახვის და ექსპლუატაციის ხარჯები;
 - სესხის პროცენტი და სხვ.

შემოსავალზე მოთხოვნების გაანგარიშება

საოპერაციო დანახარჯები

- ადმინისტრაციული და საერთო დანახარჯები(A&G), მათ შორის:
 - პერსონალის ხელფასი;
 - სამივლინებო ხარჯები;
 - საიჯარო ქირა;
 - ოფისის ხარჯები;
 - დაზღვევის ხარჯები;
 - საწარმოს დაცვა;
 - სხვა ადმინისტრაციული ხარჯები;
 - გაუთვალისწინებელი ხარჯები.

შემოსავალზე მოთხოვნების გაანგარიშება ცვეთა

- ცვეთის პოლიტიკას ახორციელებს საწარმო საკუთარი შესედულებით;
- კომისია უფლებამოსილია გამოიყენოს საწარმოსგან განსხვავებული ცვეთის სხვა მეთოდები;
- ცვეთა არ ერიცხება მომხმარებლის ფინანსური წყაროებით შექმნილ აქტივებს;
- ზოგადად გამოიყენება წრფივი ამორტიზაცია
- სატარიფო რეგულირებიდან გამომდინარე შესაძლებელია გამოყენებულ იქნეს დაჩქარებული ამორტიზაცია.

შემოსავალზე მოთხოვნების გაანგარიშება გადასახადები

- კომისია ტარიფის დადგენისას ითვალისწინებს საგადასახდო კოდექსით დადგენილ გადასახადებს, მათ შორის:
- საერთო-სახელმწიფოებრივ გადასახადებს
 - მოგების გადასახადი – 15%;
 - საბაჟო გადასახადი – რეგულირდება საბაჟო კოდექსით.

შემოსავალზე მოთხოვნილების გაანგარიშება გადასახადები

- ადგილობრივ გადასახადს
 - ქონების გადასახადი – 1%;
- მოსაკრებელს ბუნებრივი რესურსებით სარგებლობისათვის;
- მიწის გადასახადს.
 - ტარიფები დგინდება დღგ-ს გარეშე
 - დღგ – 18%.

შემოსავალზე მოთხოვნილების გაანგარიშება მოგება

- წმინდა მოგება გაიანგარიშება რეგულირებადი აქტივის ბაზის მიმართ;
- კაპიტალის ღირებულების საშუალო შეწონილი (WACC) – მოგების ნორმა რომელიც განისაზღვრება საკუთარი და მოზიდული კაპიტალის მიხედვით;
- საკუთარი კაპიტალი- საკუთარი კაპიტალით დაფინანსებული წილი;
- მოზიდული კაპიტალი- სესხის მოცულობა, რომელიც ინვესტირდება საწარმოს ძირითად აქტივებში.

შემოსავალზე მოთხოვნილების გაანგარიშება მოგება

- წმინდა მოგების ნორმას საკუთარ კაპიტალზე განსაზღვრავს კომისია ყოველი კონკრეტული საწარმოსათვის;
- მოგების ნორმის ქვედა ზღვარი საკუთარ კაპიტალზე განისაზღვრება როგორც საშუალო შეწონილი კომერციული ბანკების გრძელვადიან დეპოზიტებზე დადგენილი საპროცენტო განაკვეთის;
- მოზიდული კაპიტალის ღირებულება განისაზღვრება სესხის საპროცენტო განაკვეთით;
- მოგების ნორმის დადგენა შესაძლებელია შედარებითი ანალიზის მეთოდით.

შემოსავალზე მოთხოვნების გაანგარიშება

რეგულირებადი აქტივის ბაზა

- რეგულირებად სატარიფო ბაზაში შედის მხოლოდ ის აქტივები, რომელიც უშუალო კავშირშია რეგულირებად საქმიანობასთან;
- რეგულირებად აქტივის ბაზაში გაითვალისწინება მხოლოდ რეგულირებად საქმიანობაში განხორციელებული ინვესტიციები;
- რეგულირებად აქტივის ბაზაში საწარმოს მიერ დასაბუთების შემთხვევაში შესაძლებელია განსახორციელებელი ინვესტიციების გათვალისწინება;
- მომხარებლის ფინანსური წყაროებით შექმნილი აქტივები არ მონაწილეობს რეგულირებადი აქტივის ბაზის ფორმირებაში;
- რეგულირების პერიოდში რეგულირებად საქმიანობაში გამოუყენებელი აქტივი არ შედის რეგულირებადი აქტივის ბაზაში.

შემოსავალზე მოთხოვნილების შესწორება რეგულირების პერიოდზე

- შემოსავალზე მოთხოვნილების შესწორება ხდება რეგულირების პერიოდის საბაზისო წლისათვის;
- შესწორება ხდება სამომხმარებლო ფასების ინდექსის, სავალუტო ინდექსის და კორექტირების მაჩვენებლით;
- სამომხმარებლო ფასების ინდექსით შესწორება ხდება კომისიის მიერ ინდივიდუალურად;
- სავალუტო ინდექსით ხდება უცხოური ვალუტით გაწეული ხარჯების კორექტირება;
- კორექტირების მაჩვენებლით ხდება შესწორება საწარმოს ფაქტიური და ამავე პერიოდზე კომისიის მიერ დადგენილი საპროგნოზო შემოსავლების სხვაობის.

ტარიფების დადგენა

- კომისია ადგენს ელექტროენერგიის წარმოების, გადაცემის, დისპეტჩერიზაციის, განაწილების, გატარების, იმპორტის, მოხმარების, სისტემის კომერციული ოპერატორის მომსახურების, სისტემის კომერციული ოპერატორის სავალდებულო წესით შესასყიდი და სიმძლავრის სასისტემო რეზერვის ტარიფებს;
- ბუნებრივი გაზის ტრანსპორტირების, განაწილების და მოხმარების ტარიფებს;
- წყალმომარაგების სექტორში წყალმომარაგების ტარიფებს;
- იმპორტის ტარიფი დგინდება იმპორტის შესახებ დადებული ხელშეკრულების საფუძველზე;
- რეზერვის წყაროსთვის დგინდება ორგანაკვეთიანი ტარიფი.

ტარიფების დადგენა

- მცირე სიმძლავრის(13 მგვტ) ელექტროსადგურები დერეგულირებულია;
- მცირე სიმძლავრის ელექტროსადგური უფლებამოსილია მიჰყიდოს ელექტროენერგია საცალო და კვალიფიციურ მომხმარებელს;
- ახალი ელექტროსადგურის მშენებლობის თაობაზე საქართველოს მთავრობას, სისტემის კომერციული ოპერატორსა და შესაბამის პირს შორის შეთანხმების შემთხვევაში ესკო ვაღდებულია გააფორმოს ხელშეკრულება ელექტროენერგიის შესყიდვაზე.

წახალისებითი სატარიფო რეგულირება

დანახარჯების გადახედვის პერიოდი

- დანახარჯების გადახედვა ფინანსურად ძვირი უჯდებათ კომპანიებს. ამიტომ ხარჯების შემცირების მიზნით შესაძლებელია დანახარჯების გადახედვის პერიოდი გაიზარდოს;
- დანახარჯების შემცირება და მომსახურების ხარისხი ოპტიმიზაცია;
- დანახარჯების შემცირებამ შეიძლება გამოიწვიოს მომსახურების ხარისხის გაუარესება;
- უნდა განისაზღვროს მომსახურების სტანდარტები და მოხდეს მონიტორინგის განხორციელება.

გმადლობთ ყურადღებებისათვის